

Štev. 9.

V Ljubljani, dne 7. septembra 1911.

Leto III.

Ženske v mlekarnah.

Najboljša stvar mora pri slabem gospodarju propasti. Naj bo kmetija še tako dobra, če je kmet slab gospodar, bo gotovo šlo vse rakovo pot.

Z navdušenjem se je pred petnajstimi leti pozdravila po deželi misel o kmetijskih društvih, katere smo z veseljem vpeljali, da bi kmetje cenejše kupovali in dražje prodajali. Zdaj so večinoma kmetijska društva propadla. Kdor pozna razmere po deželi, se bo temu čudil. Saj je vendar veliko gospodarjev, ki dosti rabijo. Društva bi mogla shajati z malim dobičkom. Ni bilo pravega gospodarja. Izvoljeni odbor se ni za delo dosti brigal, močje so kar na slepo naročavali blago, večkrat še prav slabo. Galanterijskega so imeli po trikrat do petkrat čez potrebo. Premeteni agenti so na vse načine mazali. Manjkalo je gospodarjev, ki bi kupčijo nekoliko razumeli in imeli le skupni blagor pred očmi.

Po večini so za prodajalne dobili tuje poslovodje, navadno kakšne trgovske pomočnike, ki niso mogli nikjer shajati. Ravno ti so spodkopali večino naših društev. Bili so to mladi ljudje, udani raznim nerodnostim, ki bi še najbolj potrebovali težke roke modrega gospodarja, pa so postali naenkrat samostojni in delali, kar so hoteli. Blago je bilo malovredno, postrežba slaba, denar je zginjal, ljudje so postali nevoljni in začeli drugod kupovati. Poslovodjem se je pa navadno prav dobro godilo, društvo je pa propadalo in lezlo v dolgove. Kjer so precej v začetku postavili društva na pravo podlago ter izučili zanesljive domače ljudi ali dobili drugod zanesljive poslovodje, tam društva še sedaj prav lepo napredujejo.

Ustanovili smo malo pozneje mlekarne v trdnem prepričanju, da to mora iti. Mleka se vedno več rabi, mlečni izdelki so vedno dražji, gospodarstvo se bo vsled lepih dohodkov gospodar-

jev zelo povzdignilo, v poslovanju ni nevarnosti, torej veselo na delo. Vse je resnično, vspevajo res mlekarne, če imajo dobrega gospodarja. Kjer pa gospodarja ni, bodo ravno tako propadle, kakor so kmetijska društva. Če se odbor za mlekarne ne briga, če ni rednega zapisovanja in vedno javnih računov, ne more mlekarne vspevati.

Kakor je vsaka trgovina v prvi vrsti odvisna od dobrega gospodarja in skrbnega ter zmožnega poslovodja, ravno tako je delo v mlekarnah tudi odvisno od dobrega mlekarja. Če se je posrečilo odboru dobiti zanesljivega mlekarja, kateri ima korist mlekarne za najvišjo postavko, ki je trezen in ponižen, na vse zgodaj v mlekarne, natančno dela, sam vse vidi in na vse pazi, da mlekarne škode ne trpi, bo mlekarne prav dobro napredovala. Kakor pa zdaj vidimo, je več slabih, kakor dobrih mlekarjev. Poslati bi smeli v šole za mlekarje le mladeniče iz boljših hiš, ki so zanesljivi, nadarjeni in delavni. Če se mu že popred delati ne ljubi in sili le zaradi tega v mlekarne, da bi bil pri lažjem, ne bo nikdar kaj dobrega iz nje. Kolikor mogoče naj bi imeli mlekarja le iz domačega kraja. Domače ljudi se dobro pozna in se tako lažje ve, kaj se more od njih pričakovati.

Večinoma nimamo z mlekarji posebno dobrihkušenj. Ko pride iz šole, zna še jako malo. Prav nobeden ni sposoben, da bi precej mlekarne samostojno vodil. Vendar hoče biti precej gospod, ki se je učil. Nobeden mu ne sme kaj reči. Če se ga enkrat začnejo bati, da vedno reži nad ljudmi, je že slabo. Toda, ko bi vestno držal svoje dolžnosti ter natančno delal, bi se potrpevalo. Toda glavno pravilo je vselej: »Malo delati, pa veliko služiti.« Mleko se ne preskuša, dela se površno, posoda se ne pomiha, vse je le na videz. Odborniki nimajo časa vedno biti v mlekarne in tako delajo mlekarji z mlekom, kakor svinja z mehkom. Ali je potem čudno, če nekateri večino posnetega mleka tja izlijejo, če

je vedno premalo masla, če se premalo ohlajeno mleko na poti pokvari, če se izpridi na tisoče kg sira? Kakor hitro dobijo plačo skozi nekaj mesecev, začno hoditi v gostilne in družčine. Delo v mlekarne postane dolgočasno in zoprno, vse hrepenenje in veselje je le pri pijači. Če ni tukaj odbora, ali vsaj enega, ki bi z železno roko napravil red, mora mlekarne propasti. Nekatere mlekarne so res v velikih težavah ali so že resnično prenehale. Na stotisoče kron so že zapravili mlekarne malovredni mlekarji. Kje je torej rešitev?

Če ni dobiti resnično zanesljivih mlekarjev, poskusimo z ženskami. Polno odraščeni fantje se ne gredo učiti, mladi so pa vedno nezanesljivi, naj se kaže pred ves značaj še v tako lepi luči. Denar, družčina in medsebojno obiskavanje navadno vsakega pokvari.

V nekaterih mlekarnah so z najboljšimi uspehi poskusili z ženskami. Če ni zanesljivih mladeničev, zakaj si ne bi pomagali z dekleti, ki imajo zato vse sposobnosti. Za mlekarstvo so ženske že tako bolj sposobne, za red in snago imajo veliko več zmožnosti in jih je tudi veliko lažje dobiti. Pri zanesljivih dekletih Marijine družbe se ni bati, da bi se zgubile v družčinah. Kje se bodo pa naučile? Če vidi razumno dekle le 14 dni, ali tudi le en teden delo v dobro urejeni mlekarne, bo znala zadostiti. Sam sem videl ženske, ki so se same izurile in vse veliko boljše delale, kakor vsi mlekarji. Naučijo se prav vestno delati, dobro posnemati, imeti vse v najlepšem redu in tudi mleko preskušati in računati. Res je mogoče, da bi v največjih mlekarnah ne zadostovale, tudi v sirarnah niso porabne, toda za navadne mlekarne, ki imajo do 1000 litrov mleka na dan, so pa ženske gotovo veliko bolj sposobne, kakor pa možki. Le za vožnjo na postajo bi morali dobiti dobre gospodarje, ki bi jo prevzeli. Gotovo pa ni vsaka ženska zato sposobna, jih je pa povsod veliko, le poiskati jih je treba in potem dobro

naučiti. Meni se je zelo dobro obneslo, zato morem poskus vsem priporočati, ker ne smemo pustiti, da bi vsled zanikanih delavcev naše mlekarne, ki so za razvoj gospodarstva največjega pomena, propadle. Prav lahko bi se napravila eno leto šola za dekleta mesto za fante, toda ne pet mesecev, temveč le tri, kar bi zadostovalo. Izbrati bi se morala le vzgledna dekleta, ki bi bile v šoli pod strogim nadzorstvom sester.

Kam z živino?

Grozna vročina julija in avgusta je napravila hude rane kmečkemu delu. Repa je povsod skoro uničena, ajde bo prav malo, turšica je posebno na Dolenjskem, kjer se seje po rdeči detelji, postala suha in neznatna, da ni pričakovati niti tretjine navadnega pridelka, pesa je ostala nerazvita in se suši, otava je prav slaba, na mnogih krajih še kosili ne bodo. Drugod primanjkuje krme že sedaj. Pri nas se za govejo živino losti ne bojimo, ker je bila prva košnja prav dobra. Svetujejo vendar izkušeni možje, da nikar preveč teleta prodajati, ampak rajše staro živino, če ni mogoče vse prezimiti, v denar spraviti. Pri dobri košnji bo drugo leto živina gotovo zopet draga; zdaj se pa redi z manjšo množino krme tri do štiri teleta lažje, kakor en vol, katerega je treba pitati. Ko bi sedaj vsi hiteli s prodajo, bi se cena še bolj potlačila. Naši mesarji znajo zadrego kmetov prav dobro izrabiti.

Hujše je pa s prašiči. Ker bo tako malo prstine, je gotovo, da ne bodo mogli ljudje zadosti prašičev čez zimo rediti. Že sedaj prodajajo podlago dobre prašičereje, — lepe plemenske svinje — prav po slepi ceni. Nekí gospodar mi je sam pravil, da je poslal prav lepe puijse na trg. Ponujali so mu za par 7 tednov starih prašičev 10 K. To se vendar ne gre, da bi se iz kmeta tako norčevali! Prodati hočejo vsi, kupiti nobeden ne mara, ker se boji, da bo tudi njemu zmanjkalo. Žalostni in obsolteni vozijo ljudje prašiče iz semnja zopet lomov, kjer že sedaj vsega primanjkuje. Kaj bo spomladi? Če zdaj uničimo deblo, ne bo spomladi korenin. Draginja bo hujša, kakor lani.

Kako bi bilo mogoče kmetu pomagati?

Na Dunaju ni cena prašičev posebno padla. Še zdaj plačujejo debele po 1 K 37 v.

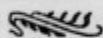
Največja težava je pa pri nas z mladitci, ker jim gospodinje nimajo kaj dati. Ljudje pravijo, da jih bodo kar doma poklali. Take besede pridejo le iz obupa, osvetlujejo pa vendar žalostno gospodarsko stanje.

Na Dunaju kupujejo zelo radi prašičke pod imenom Untergewichtige ali fungschweine, t. j. prašiče, ki še nimajo 40 kg, ki dajejo prav posebno pečenko. Plačujejo jih pa veliko dražje, kakor najlepše debele. Zakaj ne bi tukaj poskusili.

Imamo letos precej žita, da bi bilo prav lahko mogoče z ječmenom, ki je za to najboljši, ali tudi z ovsom mladitce malo odebeliti in jih potem skupno v vagonih poslati na Dunaj. Na tamošnji trg pride vsak teden 1500 do 9000 takih mladitcev, ki se zdaj plačujejo po 1 K 35 v do 1 K 40 v kg. En sam kmet tega ne more. Tu bi imela vnovčevalnica za živino najlepšo priložnost, dokazati svojo zmožnost in korist za kmeta. Kmetje v okolišu ene postaje bi napravili za en vagon mladih prašičev, katere bi s posredovanjem vnovčevalnice poslali na dunajsko centralo. Izguba je izključena.

Imamo pa še drugo pot. Iz ministrstva je v zadnjem času prišla misel, da bi naj ljudje redili prašiče tudi brez prstine, z žitom in travo. Zadostovalo bi tudi samo žito. Kakor se kaže, bi bilo pripravljeno ministrstvo take poizkuse tudi podpirati, da se odpomore pomanjkanju mesa po mestih. Kako lahko bi bilo našim gospodarjem to lahko pot poskusiti! Debelih prašičev pozimi ne bo veliko in ti bodo imeli visoko ceno. V krajih, kateri so bili hudo od suše prizadeti, bi bila to najboljša rešitev.

Ravno v tej težavi se pa tudi kaže brezvestnost prekupcev, ki hočejo kmetovo zadrego do skrajnosti izrabiti. Drugod še niso šle cene posebno nazaj. Pri nas vidijo, da mora kmet prodati, pa so pritisnili na ceno, da kmet za prodano žival ne bo dosti dobil. Morali si bomo res kmalu sami pomagati ter prašiče potom posredovalnic naravnost pošiljati, da dobiček prekupcev kmetu ostane.

Delavske razmere.

Vedno bolj strastno zahtevajo po mestih, da naj se odpre meja tuji živini, da bodo imeli meščani cenejše meso. Človek bi mislil, da se pri teh razmerah našim kmetom Bogve kako dobro godi. Toda ravno letos je kmet zaradi hude suše zelo udarjen. Ni bilo slišati, da bi se kdo povrnil zaradi draginje iz mesta ali tovarne domu, pač pa vidimo, da se podajajo vedno nove trume iz kmetov v tuje kraje.

Da tudi država ne ceni posebno kmetovega dela, je razvidno iz postav. Da sme kdo prodajati sladkor in kavo, se mora tri leta učiti, kar velja tudi za vse druge obrti, ki morajo imeti uradno dovoljenje. Naj zna še tako dobro šivati, mizariti, kovati, računati in prodajati, ne sme delati, dokler nima patenta. In vendar se vseh teh del, kolikor jih delavec na kmetih potrebuje, nauči lahko v nekaj mesecih. — Gospodje pravijo: »Mi moramo obrt varovati.«

Dobro, ali pa ni treba kmeta varovati? Stokrat več mora znati dober kmet, kakor navadni prodajalec. Znati mora prav sejati, delati na polju, živino krmiti. On je sam svoj mojster in trgovec za vse. Umno kmetijstvo je v sedanjih razmerah prava umetnost. Pričakovati bi torej smeli, da bo država tudi

za to najvažnejšo vrsto gospodarstva zahtevala dokaz sposobnosti in dajala posebne patente za stan, ki je steber državi, ki redi mesta in ki vzdržuje vojsko s svojo krvjo.

Todaj kaj vidimo? Za vse je treba patenta. Srečni se štejejo oni, kateri ga dosežejo, ker upajo na ta način lažje živeti. S kmetijstvom se pa še pečati nečejo. Država bo morala nazadnje kmečkim poslom in delavcem dati še posebne premije, da bodo pri grudi ostali.

Med tem pa vedno bolj gine delovna moč kmečkega prebivalstva. V naši deželi je od ljudskega štetja leta 1900 do danes le dobre tri odstotke ljudi več. Pomnožila so se mesta, po deželi je pa več otrok, toda število delovnih moči je na kmetih povsod nazadovalo. Čudno to ni. Če se obeta v kakšnem kraju boljši zaslužek, kakor je doma, potem je gotovo, da bodo šli vsi, ki morejo, s trebihom za kruhom. Še na kmetih so zidariji veliko boljše plačani, kakor navadni kmečki delavci. Toda ti boljše plačani delavci navadno premalo premislijo, da plača ni vse. Četudi dobi na tujem nekaj kron na dan več, bo skoro gotovo slabše shajal, kakor doma. Kdor hoče delati, more tudi doma dostojno shajati. Kar je pri plači in preskrbi delavcev še napak, jih moramo začasa odpraviti. Da je to res, nam kažejo razmere delavcev na tujem.

Naše ljudi vleče najbolj plača. Kako je torej s plačo?

V Evropi so menda najboljše plačani delavci na Angleškem in Nemškem. Na Angleškem imajo delavci v pristaniščih, kjer izlagajo blago iz ladij, za deset- do enajsturno delo po 7 K 20 v na dan. Sedaj so z velikim štrajkom dosegli deseturno delo in povišanje plače na 7 K 50 v. Plača 7 K 50 v za dnevno delo je znatna, toda za London nič posebnega. Živila za trgovce so res poceni, delavcem jih vedno drago računajo. Stanovanja so silno draga, vsa postrežba tudi, delavci so pa vajeni na svoje meso in viski, kateremu bi mi rekli šnops. Otroci so na slabšem, kakor otroci naših kajzarjev. Skoro nikjer na svetu ne pomrje vsako leto toliko ljudi za lakoto, kakor v tem največjem in najbogatejšem mestu sveta. Boljše je torej doma pri žgancih.

Na Nemškem imajo v rudokopih prav lepo plačo. Na dan se zasluži 5 do 6 mark. Toda delavci zaradi draginje, katero povzročajo najbolj prekupci, ne morejo dosti prihraniti. Še veliko slabše so pa razmere na Dunaju. Plača ni posebna, 3 do 4 K na dan. Stalno jih je veliko brez dela. Na Dunaj prihajajo v velikem številu Čehi, ki imajo v nekaterih krajih mnogo prav revnega ljudstva, potem iz Nižje Avstrijske, kjer so v bolj oddaljenih krajih razmere za kmeta veliko slabše kakor pri nas.

Plača bi bila še, toda vse je silno drago. Kako znajo tam prekupci ljudi dreti, imamo dokaz prav iz zadnjega časa. Na prvo sporočilo, da vlada po cellem cesarstvu velika suša, so mesarji meso podražili, češ: »Živine bo manj, mesa bo manj, torej dražje meso!« Zda

gori vpijejo: »Mesa ni, mi ne moremo živeti«, naši kmetje pa ne morejo prodati svoje živine, ki je tako v ceni padla, da mnogi po polletni reji, v kateri so volom dali vse najboljše, kar so mogli, še svojega denarja ne bodo nazaj dobili. Mesarji imajo prav, živine bo manj, toda prihodnje leto, zdaj je je dosti in še preveč, ko se prodati ne more. Tako oni zamešajo prihodnje pomanjkanje, ker bi radi imeli sedanji dobiček. Na Dunaju stane prav slabo stanovanje, 1 kuhinja in 1 slaba soba s kako čumnato do 400 K na leto. S takim denarjem si naš delavec že svojo kajžo postavi, ki ni posebno po novem zgrajena, vendar je njegova. Še hujša so pa na Dunaju ona skupna stanovanja, kamor hodijo delavci le spat. 10 do 20 ljudi je natlačeni v eni sobi, vse vprek. Da si morajo pri tem zdravje in dušo pokvariti, je umevno. Otroci takih delavcev bodo zapuščeni divjaki. Ljubo doma, kdor ga ima! Naši možiki delavci, ki leže po leti na mehki dišeči mrvi, so veliko na boljšem.

V Ameriki je plača res znatna. Toda kadar je kaj krize, se delo precej ustavi. Če ima tudi dva dolarja za dnevno delo, mu dosti ne pomaga, če dela le en ali dva dni v tednu. Mnogi bi šli ravno sedaj radi domov, ko bi le za pot imeli. Kakšno srečo so našli v Ameriki? Izgubili so domovino in opešali v veri. Njih otroci ne bodo znali več materinega jezika in bodo skoro gotovo tudi vero izgubili. Kakšen dobiček je torej v oni navidezno visoki plači?

Iz Galicije in Rusije gre spomladi veliko delavcev na Nemško in Francosko. Vrnejo se šele v pozni zimi. Po natančnih pogodbah, ki so večidel ugodne le bogatim veleposestnikom, morajo vsa kmečka dela opravljati. Vožnjo po železnici plača gospodar, ki da tudi vsakemu en frank za hrano med vožnjo. To pa le takrat, če je to natančno v pogodbi. Delati morajo zjutraj od štirih pa do osmih zvečer. Štirikrat na dan jedo. Plača znaša za močne kosce na mesec po 42 frankov ali po našem denarju 1 K 33 v na dan, za ženske in slabše delavce 38 frankov, ali na dan 1 krono 20 v. Gospodar jim ne daje hrane, temveč le živila. Vsak delavec dobi po dogovoru v naturalijah svojo hrano. En zgled iz take pogodbe priobčimo: Delavec dobi na dan 1 liter mleka in pol litra vina, na teden krompirja, kolikor hoče, tri četrt kg mesa, 15 kg slanine, 15 kg riža, 5 kg kruha, pol kg moke in en četrt kg soli. En delavec, ki ima ravno tako plačo, kakor drugi, pa kuha. Hrana ni slaba, vendar dajejo naši gospodarji ob težjem delu veliko boljše. Prav z veseljem se pa mora pozdraviti, da je toliko dobrih močnatih jedi. Toda z množino mesa in pijače bi naši delavci gotovo ne bili zadovoljni. Pri nas se da koscem in mlatičem pri najboljši hrani 2 K na dan, mnogi zahtevajo še tudi več. Koscem so že do 4 K plačevali. Pri tem je domača hrana gotovo veliko boljša, kakor jed na tujem, katere niso vajeni. Ker je tako težko dobiti

delavce, se naše gospodinje kar skušajo, katera bo boljše napravila. Gotovo je pa, da kmet pri sedanjih razmerah ne more dati višjih plač. Ko bi ne bilo nobene nesreče, nobene suše in ognja, bi se še shajalo. Tako pa vse težave zadenejo ubogega reveža. Splošno moramo reči, da pametni in pridni delavci doma na kmetih prav dobro shajajo.

Le eno izpremembo bi bilo vendar želeli. Tudi na kmetih je prodrlo ono kapitalistično naziranje bogatinov, da se vse z denarjem plača. »Ti opraviš svoje delo, jaz ti dam določene krone, pa sva bot.« Gospodar je izpolnil svojo dolžnost, toda za kmetovo in delavčevo prihodnost je to ravnanje vsaj pomanjkljivo. Vez med gospodarjem in delavcem mora biti bolj pristrčna, domača in prijateljska. To ravnanje z denarjem nam vse pokvari. Mladi ljudje denar zapravijo in ga potem še bolj poželijo. Ker ga doma ni, jih žene na tuje.

Ali bi ne kazalo, da bi dajali hišarjem plačo bolj v naturalijah, v žitu, v mleku čez leto, v vprežno živino, pri čemur pa mnogi gospodarji reveža preveč odirajo. Ti kajžarji kupujejo moko iz mest, ko gospodar domačo pšenico prodaja. Ravno to naravno gospodarstvo, to prijateljstvo med gospodarjem in delavcem bi nam kmalu izboljšalo delavske razmere po deželi. Delovne moči moramo ohraniti doma, da bo mogoče gospodarstvo povzdigniti, delavcem pa dati po razmeri kmetovih dohodkov tako plačo, da bo zadovoljen s svojim stanom.

1912 leto hroščev.

Še nam je v spominu, kako škodo so vlani napravili črvi navadnega hrošča. Na mnogih krajih niso imeli prav nič pese, na travnikih je bilo kar rjavo, krompir izpodjeden, vsi pridelki bolj slabi. Le naše kmetijstvo je imelo na stotisoče škode.

Drugo leto je zopet hroščovo leto. Ne moremo upati, da bi kaka kuga končala hrošča, kakor je letos po vsej srednji Evropi končala listne uši, ki so posebno sladkorno repo prav do cela obrale. Ker je bilo toliko črvov, se nam je bati da bo tudi hrošča silno veliko. Kmetova dolžnost je, da naprej misli, kako bi se škode obvaroval.

Veliko pomaga, če se spomladi hrošče precej, ko se prikažejo, polovi in pokonča. Ni škoda časa, če gredo vsi domači po nekaj dni tega škodljivca lovit. Toda en sam ne naredi ničesar, ako ne bodo pomagali tudi drugi. Vsi za enega, eden za vse. Vsi vaščani naj bi napravili skupno gonjo, pa bi gotovo zaleglo.

»Toda kaj naj napravim, da zavarujem svoj travnik in njivo pred mrčesom?« Skušnja zadnjih let je pokazala, da so bili oni travniki najmanj poškodovani, ki so imeli največjo travo. Trava je bila pa na dobro zagnojenih travnikih največja. Hrošč si poišče najpripravejši kraj za svojo zalego. Če je

trava gosta in visoka, ne more prav lahko do zemlje in si poišče druge kraje, ki so slabše obdelani. Sam sem videl travnike, ki so bili v istem kraju drug zraven drugega. Na dobrem travniku se še poznalo ni, ko so bili slabi kar rjavi in popoino končani, da še kositi ni bilo treba.

Kdor se torej hoče obvarovati občutne škode po hroščih, naj že letos kolikor mogoče zagnoji svoje travnike z gnojnicami ali hlevskim gnojem ter pridelane vsaj spomladi nekaj superfosfata ali jeseni žindre. Trava bo spomladi bujno pognala in varovala travnik nevarne zalege.

Nadalje se je opazilo, da so bile najmanj prizadete žitne njive iz istega vzroka, prav zelo pa njive, kjer je raste krompir ali pesa, ker so imeli hrošči pri krompirju in pesi prav ugodno priliko, priti do zemlje. Naslednje leto po hroščih kaže za peso in krompirjem povsodi sejati žito, če je bilo hroščev obilno, ker žitu še najmanj škodujejo črvi. Ima namreč majhne korenine, ki skoro gotovo tudi črvom niso posebno prijetne.

Maslna olja.

II.

Razen soje je kokos za izdelavo mastnih olj velikega pomena, ker ga najbolj rabijo za izdelavo umetnega masla. V večini margarinovnega masla, ki se rabi po sladstičarnah, pekarijah in gostilnah je kokosova mast. Znani kokosov oreh ima zajedno kokosovo mleko, katero prebivalci onih krajev tudi uživajo. Navadno sterejo oreh in vzamejo vun jedro, ki se strdi pri 25 stopinjah Celsija in ga pošljejo po svetu navadno posušenega. To strjeno kokosovo jedro imenujejo kopro. Iz nje se napravi 65 do 70 odstotkov olja, ki ima precej hud duh. Ta duh bi škodoval okusu, zato mu vzamejo z različnimi stroji dišeča olja, ki tudi gnijo pospešujejo.

Ker se rabi margarin po vsej Evropi, je jasno, da mora biti v vročih deželah zelo veliko te rastline. Le na Ceylonu je zasajenih s kokosom 280.000 ha, v Braziliji je čez sto milijonov dreves. Z Jave so pripeljali leta 1909. 6821 vagonov kopre, na Francosko pa 16.900 vagonov. Gotovo torej povzijejo ljudje za več sto milijonov K te umetne, pa vendar naravne tolsče. Ko bi eden videl, kako se to fino maslo pripravlja, bi ga seveda prav težko užival.

Nadalje imamo palmovo olje, katerega so leta 1909 odpeljali čez 10 milijonov kilogramov iz zahodne Afrike. To olje navadno takoj, ko zrna dobijo, porabijo za določeni namen.

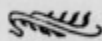
Pri nas so znane tudi bombaževe tropine. Nikar ne misli, da hoče tovarna le tropine pridelovati. Tropine se le stranski zaslužek. Glavni namen je vselej olje, ki se porabi za razne obrtne namene.

Znan je tudi podzemeljski oreh, od katerega pri nas večkrat tropine priporočajo. Tam v Braziliji je znan pod imenom amazonski kostanj. Sad se napravi na drevesu od oktobra do decembra ter odpade januarja. Ti sveži orehi imajo veliko mleka, katerega porabijo tamošnji Indijanci za kolače. Če se posušijo, imajo do 73 odstotkov olja, ki je vžitno in ima prav dober okus. Le iz Amazone izvozijo na leto 80.000 hl teh orehov. Ostanki, ki ostanejo v stikalnicah, ko olje odteče, se imenujejo orehove tropine.

Pri nas so znane tudi sezamove tropine, ki se napravijo iz sezama, ki daje sivo-belkasto jedro. Raste v Indiji in v deželah južno od Japonskega. Sezama je pa zdaj tudi veliko po celi Afriki, ker se je izkazalo, da ga kaže nasajati, ker skoro brez truda prinaša velike dohodke.

Za nas so te oljate rastline manjšega pomena, dasiravno se za živinorejo vedno več raznih tropin porabi. Zdi se pa, da je v tem več reklame, kakor prave koristi za živinorejo. Tovarne imajo tako svoj dobiček od olja. Kar dobijo za olje, je zaslužek, tropine pri tem le priboljšek. Tropine imajo res precej beljakovine v sebi, toda kmet bo najboljši storil, če bo s svinčnikom in tehtnico nadzoroval uspeh. Verjame naj le svojim očem pri vidnih uspehih.

Gotovo bomo pa morali lan zopet v večji množini sejati. Laneno seme plačujejo zdaj že po 42 K 100 kg. Mnogi si kar doma iztisnejo lan in porabijo tropine za živino. Če ima pa laneno seme tako ceno, kakor sedaj in se dobi pri dobri vrsti še izvrstno predivo, bo gotovo kazalo, da začnemo zopet lan v večji množini sejati.

Voda v zemlji.

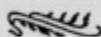
Do sedaj so ljudje splošno mislili, da pride vsa voda le po dežju v zemljo. Kjer dežja ni, ne more biti vode. Čudno je pa, da se nahajajo večkrat studenci vrh gora, ki vedno tečejo in jim vode nikoli ne zmanjka, da tečejo studenci med skalovjem. Ko bi dajala Savica, ali kak drug večji studenec na sekundo 3 kubične metre vode, bi bilo to v eni minuti okroglo 200 m³, na uro 12.000 m³, na dan 288.000 m³, v 10 dneh 2.880.000 m³. To so pa že grozni prostori. Kaj pa reke, ki privro na svetlo s 30—50 m³ v sekundi? Kdor to pomisli, bo začel dvomiti, če res pride vsa voda le po dežju.

V zadnjem času so nam učenjaki povedali prav zanimiva opazovanja. Že ob času Kristusovem je trdil Seneka, da ne pride nobeden dež globlje kakor 3 m v zemljo, kar tudi današnja skušnja potrjuje. Francoz Delahir je trdil pred 200 leti, da se dobijo vodnjaki, ki imajo vedno enako vode. Drugi vodnjaki imajo manj vode ob deževju in se napolnijo ob suši. Leta 1878. je Vogler natančno dokazal, da voda v zemlji ni le vsled

deževja. Zrak, ki je vsled izhlapevanja napolnjen z vodo, se v zemlji in raznih jamah zgosti in daje vodo od sebe. Doklej gre zrak v zemljo, ne vemo. Gre pa gotovo. Tudi vroče vrele si je težko drugače razložiti.

To zgoščenje zraka napravi v prvi vrsti mnogoštevilne studence, ki se posebno na visokih gorah ne morejo drugače razložiti. Ti studenci dajejo tudi ob suši vedno isto množino vode, naj si bo v okolici še tako velika suša. Vsi naši potoki in vse naše reke bi se morale posušiti, ko bi dobivale vodo le od deževnice.

Pred nekaj leti so napravili v Signu na Nemškem prav natančne poizkuse. Ravnatelj Hedike poroča o sledečih opazovanjih: 1. Temeljna voda (v dnu zemlje) je ostala tudi po največjih nevihtah jednaka. 2. Kadar je priprava za merjenje sopare v zraku (ki natančno pove, koliko je na 1 cm vode v zraku) kazala večjo vodenost, je vselej narastla voda v dnu, čeprav ni bilo dežja, pogosto še pred dežjem. 3. Ta voda je gotovo prišla od zgoščenja in ohlajenja zračne sopare. 4. Poizkusi so dokazali, da se na 1 dm² zgosti do 4 g vode v eni uri, torej na prostoru, ki je 10 cm širok in 10 cm dolg. Če vzamemo na uro 1 g, bi bilo to na 1 km² v uri 100.000 kg vode ali na leto 87 cm visoko na vso površino. Zdaj nam je jasno, odkod dobivajo studenci in reke svojo vodo.

Iz svele dežele.

III.

Ljudje živijo tam zelo priprosto. Navadna hrana zjutraj, opoldne in zvečer je kruh. Če je ravno kaj sadja zrelega, potem tega prigriznejo. Melone, fige, grozdje, še večkrat pa čebula, kumare in buče so za dobre prikuhe. Če je kaj mleka pri hiši, ga prinese gospodinja kislega k pojedini. To kislo mleko se imenuje laban, kakor se je imenoval oče Jakobove žene. Klobas in žgancev ne poznajo. Ob največjih praznikih zaide še kak kosček mesa na mizo. Pijača je poceni. Kar iz potoka ali vodnjaka jo vzamejo in nič ne tožijo o pijanstvu. Če si pa hočejo z boljšim postreči, potem mora nazadnje priti črna kava na vrsto. Zabav dosti ne poznajo, le pipa (nargile) je v razvedrilo in tolažbo. Še ženske so se je navadile, da jo prav pošteno vlečejo. Ni čuda, če felahova družina gospodarja veliko ne stane. Cela družina se preživi za 1 K na dan. V bližini mest in trgov stane vse skupaj do 1 K 50 vin. Delavčevo hrano računijo od 30 do 50 vinarjev na dan. Pri nas je sama pijača več vredna.

Veliko polja je v najemu. Lastnik dobi po plačani desetini le eno petino vsega pridelka. Vrti za zelenjavo in vodnjaki se pa le proti določeni svoti dajo v najem. V okolici Libanona dobi

lastnik pri vinogradu skoro polovico, t. j. 40% najemščine, kjer je delo težje, le tretjino.

Plače delavcem niso posebno velike. Moški delavci dobijo ob svojem 1 K na dan. Mlatijo še pogosto kar z volom, katerega vodijo po podu čez žito. Deček dobi na dan nekaj čez dva litra žita za plačilo. Pastirji zaslužijo na teden od 10 do 15 litrov žita. Saj so pri nas nekdanje čase otroci kočarjev tudi dobili jeseni nekaj mernikov žita in je še zdaj navada, da dobijo po mnogih krajih mlatiči po končanem delu hleb kruha in kos pogače. Boljši gospodarji še pri nas ne marajo bajtanjem izorati drugače, kakor, da ti z delom vrnejo. To je prav hvale vredna navada, pri kateri ni nobeden prikrajšan.

Ob gori Karmel stanuje mnogo kristjanov, ki apno žgo, zidajo, tovore nosijo, ribarijo in opravljajo druga težaka dela. Od zore do mraka delajo, le opoldne eno uro počivajo in zaslužijo na dan 50—80 v ob svojem. Menda se ni dosti bati, da bi se naši ljudje začeli tja seliti. Deloma bi bilo vendar dobro, da bi nekoliko pokore opravili in doma malo manj godrnjali.

IV.

»Če je zemlja tako rodovitna in delavci tako poceni, potem se bo moralo tam gotovo dobro živeti in kmetje morajo dobro shajati« — bi marsikdo mislil. V resnici je skoro povsod samo revščina. Obogate v deželi le oderuhi, davčni najemniki in visoki uradniki. Kmete preveč skubijo z davki, pri katerih vsi krađejo od najvišjega do najnižjega. Pri nas se tudi pritožujemo nad visokimi davki, toda ko bi šli na Turško povprašat, bi šele videli, kdaj je kmetu hudo. Vsaka dežela, naj bo še tako rodovitna, mora postati pod njih jarinom puščava. Še zdaj imajo Turki pod oblastjo dežele, ki so nekdanj res bile prave žitnice vseh sosednih krajev, najbolj rodovitne na svetu, zdaj skoraj ničesar ne rodijo. Tako je v stari Babilonski, tako tudi v evropski Turčiji. — Kakšno je torej turško gospodarstvo, kakšni so davki pod sultanom?

Najprej je treba dajati zemljiški ali prav za prav dohodninski davek od vseh pridelkov, ki znaša 10 do 12 odstotkov, torej dobro desetino vsega mu vzamejo. Že to je veliko več, kakor znaša pri nas zemljiški davek z vsemi prikladami.

Posebej je treba plačevati za ovce in koze. Za prašiče je bila težava. Prerok Mohamed je proglasil ščetinca za nagnusno žival, katere vernik ne sme rediti, še pogledati prešiča je moslimu prepovedano. Toda Turki so kmalu spoznali, da je prašičja pečenka, kakor tudi vinska kapljica, katera jim je po preroku tudi prepovedana, prav dobra za usta in želodec. Zato so vpisali vse prašiče kar za koze. Če ima Turek prašiče in ga vprašaš, kako je ime te živali, bo pri Mohamedovi bradi trdil, da so to le posebne koze. Za vsako ov-

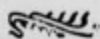
co in kozo je treba na leto 60 vinarjev plačati, kakor tudi za vsak panj čebel. Goveja živina, osli in konji so prosti davka. Le kadar se žival proda, se mora 40 v od nje plačati.

Zemljiški davek ni velik. Znaša le po 4 od tisoč. Če je zemljišče vredno 10 tisoč kron, bo plačal 40 K davka, pri boljših hišah znaša davek 8 od 1000. — Davek moraš plačati od pota, po katerem hodiš, od mosta, čez katerega greš. Od obrti je tri odstotke vsega dobička, koleki so zapovedani za vse potrebno in nepotrebno. Najboljše, če imaš roke in žep vedno odprt, da bi povsod sipal.

Še vse to bi se dalo prenašati, ko bi se davki res pravično pobirali, kar se ne zgodi skoro nikdar. Po postavi bi morali uradniki jemati ob žetvi desetinski davek kar v naturi, snope naj bi pobrali, pa bi bilo dobro. — Toda to bi bilo preveč nadležno in zoperno gospodom, ki na svojem divanu čibuk vlečejo in se veselijo življenja. Veliko bolj prijetno je, če se ves davek kar v gotovini prejme. Pridejo v vas in začno s kmeti barantati koliko jim bodo dali. Če kmetje niso zadovoljni plačati zahtevanega zneska, ker se večkrat tirja dvakrat, trikrat, štirikrat toliko, kakor jim gre, potem oddajo ves davek na javni dražbi najvišjemu ponudniku. Zato se najbolj ženejo razni oderuhi, ki iz kmeta vse iztisnejo. Najemnik pride na polje, cení sam po svojem ves pridelek in kmetje mu morajo vse po njegovi cenitvi plačati. Vzame jim večkrat polovico in še več.

Če se kmet brani plačati zahtevano vsoto, zaprosi najmenj policijo na konjih, ki pridejo v hišo upornega kmeta, ki jih mora s konji vred preživeti, dokler vsega ne poravnajo. Policisti mu čijo ubogega kmeta prav do obupa. Saj je znana divja pohotnost turških vojakov in njih brezsrčnost do revežev. — Še hujše je v vaseh, kjer sta dve nasprotni stranki. Nasprotniki ščuvajo proti sovražnikom in dajejo policajem denar in hrano, da grozovitejšje delajo. Ubogi felah mora dobiti denar, da prežene ujede. Za posojilo mora plačati večkrat 100 do 200 odstotkov obresti. Če je prejel 100 K posojila, jih mora ob letu 300 K vrniti.

Najemniki včasih zahtevajo tako veliko desetino, da mu kmetje raje vso žetev puste. Na drugem kraju so ljudje sami posekali najlepše oljke, ker so hoteli najemniki ves sad zase imeti. — In ti prijatelj praviš, da se pri nas ne da živeti.

Tržni pregled.

Če nastane v kaki hiši, kjer je kako gledališče, nenadoma ogenj, tišči in rine vse proti vratom. Vsled velikega pehanja se izhod popolno zapre. Tudi odraščeni postanejo kakor otroci v lastno škodo in drugim v nesrečo.

Naši gospodarji se ob gospodarskih nesrečah ravnotako obnašajo. Letos imamo res prav hudo sušo, s katero bo kmet prav hudo tepen. Druga košnja bo prav slaba, jesenski pridelki so skoro uničeni. Zdaj se je ljudi prijel strah, vse tišči s svojim blagom, cene padejo. Kmet pa še bolj sili, ker se boji še hujšega. Vse drugače so navili letos spomladi ogrski kmetje Jude v Budimpešti. Že od novega leta so od borze, to je od onega trga, kjer se na tisoče vagonov žita proda in določi cena, dohajala redna poročila, kako bo letos po celem svetu posebna letina, da se upati ni, da bi se cene zvišale. Kmetje niso šli na lim in so svoje pšenice držali. Prišla so nova poročila, koliko je še pšenice po zalogah, da ni upati na izboljšanje cen. Tudi poizkus ogrske vlade, ki je cenila ogrsko žetev za en milijon vagonov previsoko, ni nič pomagal. Aprila bi morali oni borzni mešetarji mlinarjem pšenico dati, pa je niso imeli. Cena je šla hitro naprej kljub vsem prerokovanjem strokovnjakov. Borzijanci so imeli mlinarjem žito po nizki ceni prodajati, sami so ga morali po visoki kupovati. Razlika je znašala pri 100 kg 4 krone, pri vagonu 400 K. Ker so imeli mnogi prodanih več sto vagonov, so prišli ob vse premoženje. Vršil se je polom za polomom, kmetje so pa spoznali svojo moč pri previdnem postopanju.

Le malo počakati, tudi pri nas bo boljše.

Po naših sejnih je cena goveje živine prav znatno padla. Tujih kupcev ni veliko, domači prekupci in mesarji pa hočejo kolikor mogoče sušo izrabiti. Na Dunaju in v večjih mestih vpijejo, da ni mesa, ni živine, ko naši kmetje lepe živine še prodati ne morejo. Koliko bi bilo boljše, ko bi modri mestni očetje poslali v naše kraje odbornike, ki bi pri nas nekaj tisočev volov kupili. Oni bi najbrž radi kupili, mi radi prodali, le zveze nam manjka, katero bo treba napraviti.

Goveja živina ima še vedno visoko ceno.

Plačevali so koncem avgusta: najlepše debele vole 101—118, druge vrste 93—108, slabe 85—99, krave 88—98, bike 94—104. Tudi teleta imajo še prav dobro ceno. Debele prašiče so plačevali po 135—137, srednje in stare 130—134. Tudi na Laškem se je cena goveje živine zelo povzdignila, čeprav so pri zadnjem štetju našli 1 milijon glav več kakor pred 20 leti. Draginja je splošna. Kakor smo zadnjič omenili, je huda suša ustavila padanje žitnih cen. Izvedelo se je, da imajo na mnogih krajih Rusije in Sibirije tako slabo žetev, da je morala vlada že zdaj po visoki ceni žito kupiti v pomoč nesrečnim revežem ter naročila trgovcem, naj preveč žita ne izvažajo, da ne bodo domači ljudje stradali. Ker zalaga Rusija velik del Evrope, so se vsled tega cene po celem svetu zelo povzdignile. Na Nemškem in menda tudi drugod so trgovci ravnotaki, kakor pri nas. Letos

potrebujejo kmetje denar in so precej po mlačvi hiteli s prodajo. Ponudb je bilo veliko, trgovci so po dogovoru znižali ceno za celih 5 M pri stotu, kar se je seveda kmalu zvedelo. Zdaj so kmetje postali previdni.

V Ameriki je žetev pšenice prav dobra. Amerikanci bi vendar radi drago prodajali in iščejo po vseh resničnih in neresničnih vzrokih. Napoti jim je pa nova pogodba s Kanado, po kateri se sme kanadska pšenica brez carine uvažati v Združene države. Seveda so se Amerikanci odškodovali z uvozom strojev in drugih obrtnih izdelkov v Kanado za ugodnost nasproti Kanadi.

Zdaj se kaže, da bodo divjaki v drugih deželah kmalu na boljšem kakor mi. Nemci so si v Mali Aziji, v deželi severno od Jeruzalema, zidali železnico, ki pa ni imela kaj voziti. Znali so si pomagati. Naročili so stroje za oranje, setev, žetev in mlačev ter jih brez vinarja dobička dali domačim boljšim gospodarjem v porabo. Na svoje stroške so tudi poslali inženirje in tehnike, ki so domačine naučili, kako se stroji popravljajo. Zdaj poljedelstvo čudovito hitro napreduje, vse se dela s stroji. Ko bi za nas kdo tako skrbel, bi tudi bolj napredovali.

Posebno slabo kaže letos turšica, ki ima nenavadno visoke cene. Prodajali so: Pšenico najboljšo ogrsko 24-80 do 25-40, navadno domačo 24—25, ječmen 17—20 K. Ravno v ječmenu je cena odvisna od kraja pridelovanja. Boljše vrste imajo znatno višje cene. Rž 19-80 — 20-40, turšica 17-80 — 18-30. Ovsa zdaj skoro ni dobiti na trgu.

Mlečnih izdelkov vedno bolj pri-manjkuje. V našem Primorju se sicer mnogi branijo mleka in masla, ker so slišali, da pridejo po teh bacilih do kolere. Bog razumi te učenjake. Naše domače krave so torej dobile azijsko kolero! Kaj pa, če bi to misel razširjali le tovarnarji margarina in raznih umetnih maščob? Naših kmetov se kolera še ni prišla. V severnih deželah bo veliko pomanjkanje krme, torej gotovo višje mlečne cene.

Zaradi suše se je zelo podražil sladkor. Zdaj ga imajo še dosti. Imel bi se podražiti po novi pesi. Toda tovarnarji imajo rajši precej. Dobitek je zelo znaten. Že zdaj znaša pri enem vagonu 700 K. Ti milijonarji sladkornih tovarn seveda niso oderuhi. Izvedelo se je tudi v zadnjih dneh, da sladkorna pesa ne kaže slabo. Tovarnarji imajo že svoj dobiček, kaj jih drugo briga.

Krompirjeva cena hitro raste. Tudi na Nemškem se boje, da bo zelo malo krompirja. Zato ima pa žito še višje cene. Nikar preneglo prodati, če ga ima kdo čez potrebo!

Sena poprej nobeden ni maral. Odkar je suša pokazala svoje posledice, je cena sena hitro rastla. Skoro gotovo bo seno še dražje.

Fizol ima za enkrat zelo visoko ceno. Plačujejo ga 28—29 K. Ker ga je

večinoma suša vzela, mu bo cena najbrž še naprej prišla. V mnogih deželah je pa toča in povodenj vse uničila.

Vina se po vsem svetu veliko obeta.

Razširjajte Domoljuba.

Učenca

za sobno slikarstvo sprejme takoj Franc Klemenčič na Gilcah pri Ljubljani št. 253. Učenec dobi prosto hrano in stanovanje. 2516

Vse obstoj, v kakovosti in izborni izvršitvi strela

nedosežne lovske puške

kot: samokrese, streljivo in predmete za lovec po brez konkurenčnih nizkih cenah dobavljajo

tovarna lovske puške: ANTON SODIA, Borovlje (Koroško).

Vse vrste popravila točno in poceni. Ceniki zastoj. Do'go jamstvo. 1685

Le naravnost od tovarniške razpodeljalnice

„Sudeta“ 2532

Krnov št. 42 (avstr. Slezija)

blago za moške in ženske obleke

kakor tudi šlesko platnino

najboljše kakovosti po najnižjih tovarniških cenah.

Ostanki zelo poceni.

Zahtevajte vzorce. Krasne sezonske novosti.

1892

Saško-Altenburg
Technikum Altenburg
Int. tehn. pos. ed. stroji
elektrot. vzdržb. s. laborat.
Prigr. zastoj.

Prporočamo novo trgovino
manufakturne blaga
J. Ciuha
»Pod Tranco«
Ljubljana, Stari trg št. 1.
1890 prej. bazar
postaja električne železnice.

Razpoložam orodja vsake vrste, kot puške Hammerless, Drillinge, Lancaster in Fiobert, samokrese, pikole itd. po tovarniških cenah. Popravila razno. Zastojem orodjem dovoljenjem upodaba. Ština odložitve, poskljanj tudi boljše puške, ne da bi se sililo kupiti s del na poskušnje. Ceniki zastoj in stroški. F. Dušek, tovarna pušk, Opčno št. 32 ob državni železnici, Češko 1924

2408 : — Ustanovljeno 1832. —

Priznana najboljša oljnate barve

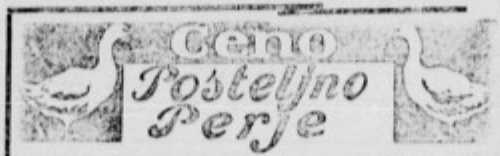
zmlete s stroji najnovejše sestave, prekašajo vsako konkurenco po finosti, ki omogočijo z jako majhno množino pobarvati veliko površino, razpoložljiva po nizkih cenah

Adolf Hauptmann, Ljubljana

prva kranjska tovarna oljnatih barv, smreča, laka in steklarskega kileja.

Zaloga slikarskih in plesarskih predmetov.

Ilustr. ceniki se dobe brezplačno.

1 kg sivega skubljenega K 2—, boljšega K 2 40, pol belega, prima K 2 80 belega K 4—, finega mishega puha K 6, prvovrstnega K 7—, 8— in 9—00. Sivega puha K 6—, 7—, belega finega K 10—, prsnega puha K 12— od pet kg naprej franko.

Dovršene napolnjene postelje

iz gostega, trpežnega, rdečega modrega ali belega inlet (nanking) blaga. 1 pernica 180 cm dolga, 120 cm široka, z 2 vzglavnica, vsaka ca. 80 cm dolga, 60 cm široka, zadostno napolnjena z novim sivim, puhastim in trpežnim postelnim perjem K 16—, s pol puhom K 20—, 14—, 16—, posamezne pernice K 3—, 3 50, 4—, 16—, posamezne vzglavnice K 3—, 15—, 18—, 20—, 22—, 24—, 26—, 28—, 30—, 32—, 34—, 36—, 38—, 40—, 42—, 44—, 46—, 48—, 50—, 52—, 54—, 56—, 58—, 60—, 62—, 64—, 66—, 68—, 70—, 72—, 74—, 76—, 78—, 80—, 82—, 84—, 86—, 88—, 90—, 92—, 94—, 96—, 98—, 100—, 102—, 104—, 106—, 108—, 110—, 112—, 114—, 116—, 118—, 120—, 122—, 124—, 126—, 128—, 130—, 132—, 134—, 136—, 138—, 140—, 142—, 144—, 146—, 148—, 150—, 152—, 154—, 156—, 158—, 160—, 162—, 164—, 166—, 168—, 170—, 172—, 174—, 176—, 178—, 180—, 182—, 184—, 186—, 188—, 190—, 192—, 194—, 196—, 198—, 200—, 202—, 204—, 206—, 208—, 210—, 212—, 214—, 216—, 218—, 220—, 222—, 224—, 226—, 228—, 230—, 232—, 234—, 236—, 238—, 240—, 242—, 244—, 246—, 248—, 250—, 252—, 254—, 256—, 258—, 260—, 262—, 264—, 266—, 268—, 270—, 272—, 274—, 276—, 278—, 280—, 282—, 284—, 286—, 288—, 290—, 292—, 294—, 296—, 298—, 300—, 302—, 304—, 306—, 308—, 310—, 312—, 314—, 316—, 318—, 320—, 322—, 324—, 326—, 328—, 330—, 332—, 334—, 336—, 338—, 340—, 342—, 344—, 346—, 348—, 350—, 352—, 354—, 356—, 358—, 360—, 362—, 364—, 366—, 368—, 370—, 372—, 374—, 376—, 378—, 380—, 382—, 384—, 386—, 388—, 390—, 392—, 394—, 396—, 398—, 400—, 402—, 404—, 406—, 408—, 410—, 412—, 414—, 416—, 418—, 420—, 422—, 424—, 426—, 428—, 430—, 432—, 434—, 436—, 438—, 440—, 442—, 444—, 446—, 448—, 450—, 452—, 454—, 456—, 458—, 460—, 462—, 464—, 466—, 468—, 470—, 472—, 474—, 476—, 478—, 480—, 482—, 484—, 486—, 488—, 490—, 492—, 494—, 496—, 498—, 500—, 502—, 504—, 506—, 508—, 510—, 512—, 514—, 516—, 518—, 520—, 522—, 524—, 526—, 528—, 530—, 532—, 534—, 536—, 538—, 540—, 542—, 544—, 546—, 548—, 550—, 552—, 554—, 556—, 558—, 560—, 562—, 564—, 566—, 568—, 570—, 572—, 574—, 576—, 578—, 580—, 582—, 584—, 586—, 588—, 590—, 592—, 594—, 596—, 598—, 600—, 602—, 604—, 606—, 608—, 610—, 612—, 614—, 616—, 618—, 620—, 622—, 624—, 626—, 628—, 630—, 632—, 634—, 636—, 638—, 640—, 642—, 644—, 646—, 648—, 650—, 652—, 654—, 656—, 658—, 660—, 662—, 664—, 666—, 668—, 670—, 672—, 674—, 676—, 678—, 680—, 682—, 684—, 686—, 688—, 690—, 692—, 694—, 696—, 698—, 700—, 702—, 704—, 706—, 708—, 710—, 712—, 714—, 716—, 718—, 720—, 722—, 724—, 726—, 728—, 730—, 732—, 734—, 736—, 738—, 740—, 742—, 744—, 746—, 748—, 750—, 752—, 754—, 756—, 758—, 760—, 762—, 764—, 766—, 768—, 770—, 772—, 774—, 776—, 778—, 780—, 782—, 784—, 786—, 788—, 790—, 792—, 794—, 796—, 798—, 800—, 802—, 804—, 806—, 808—, 810—, 812—, 814—, 816—, 818—, 820—, 822—, 824—, 826—, 828—, 830—, 832—, 834—, 836—, 838—, 840—, 842—, 844—, 846—, 848—, 850—, 852—, 854—, 856—, 858—, 860—, 862—, 864—, 866—, 868—, 870—, 872—, 874—, 876—, 878—, 880—, 882—, 884—, 886—, 888—, 890—, 892—, 894—, 896—, 898—, 900—, 902—, 904—, 906—, 908—, 910—, 912—, 914—, 916—, 918—, 920—, 922—, 924—, 926—, 928—, 930—, 932—, 934—, 936—, 938—, 940—, 942—, 944—, 946—, 948—, 950—, 952—, 954—, 956—, 958—, 960—, 962—, 964—, 966—, 968—, 970—, 972—, 974—, 976—, 978—, 980—, 982—, 984—, 986—, 988—, 990—, 992—, 994—, 996—, 998—, 1000—, 1002—, 1004—, 1006—, 1008—, 1010—, 1012—, 1014—, 1016—, 1018—, 1020—, 1022—, 1024—, 1026—, 1028—, 1030—, 1032—, 1034—, 1036—, 1038—, 1040—, 1042—, 1044—, 1046—, 1048—, 1050—, 1052—, 1054—, 1056—, 1058—, 1060—, 1062—, 1064—, 1066—, 1068—, 1070—, 1072—, 1074—, 1076—, 1078—, 1080—, 1082—, 1084—, 1086—, 1088—, 1090—, 1092—, 1094—, 1096—, 1098—, 1100—, 1102—, 1104—, 1106—, 1108—, 1110—, 1112—, 1114—, 1116—, 1118—, 1120—, 1122—, 1124—, 1126—, 1128—, 1130—, 1132—, 1134—, 1136—, 1138—, 1140—, 1142—, 1144—, 1146—, 1148—, 1150—, 1152—, 1154—, 1156—, 1158—, 1160—, 1162—, 1164—, 1166—, 1168—, 1170—, 1172—, 1174—, 1176—, 1178—, 1180—, 1182—, 1184—, 1186—, 1188—, 1190—, 1192—, 1194—, 1196—, 1198—, 1200—, 1202—, 1204—, 1206—, 1208—, 1210—, 1212—, 1214—, 1216—, 1218—, 1220—, 1222—, 1224—, 1226—, 1228—, 1230—, 1232—, 1234—, 1236—, 1238—, 1240—, 1242—, 1244—, 1246—, 1248—, 1250—, 1252—, 1254—, 1256—, 1258—, 1260—, 1262—, 1264—, 1266—, 1268—, 1270—, 1272—, 1274—, 1276—, 1278—, 1280—, 1282—, 1284—, 1286—, 1288—, 1290—, 1292—, 1294—, 1296—, 1298—, 1300—, 1302—, 1304—, 1306—, 1308—, 1310—, 1312—, 1314—, 1316—, 1318—, 1320—, 1322—, 1324—, 1326—, 1328—, 1330—, 1332—, 1334—, 1336—, 1338—, 1340—, 1342—, 1344—, 1346—, 1348—, 1350—, 1352—, 1354—, 1356—, 1358—, 1360—, 1362—, 1364—, 1366—, 1368—, 1370—, 1372—, 1374—, 1376—, 1378—, 1380—, 1382—, 1384—, 1386—, 1388—, 1390—, 1392—, 1394—, 1396—, 1398—, 1400—, 1402—, 1404—, 1406—, 1408—, 1410—, 1412—, 1414—, 1416—, 1418—, 1420—, 1422—, 1424—, 1426—, 1428—, 1430—, 1432—, 1434—, 1436—, 1438—, 1440—, 1442—, 1444—, 1446—, 1448—, 1450—, 1452—, 1454—, 1456—, 1458—, 1460—, 1462—, 1464—, 1466—, 1468—, 1470—, 1472—, 1474—, 1476—, 1478—, 1480—, 1482—, 1484—, 1486—, 1488—, 1490—, 1492—, 1494—, 1496—, 1498—, 1500—, 1502—, 1504—, 1506—, 1508—, 1510—, 1512—, 1514—, 1516—, 1518—, 1520—, 1522—, 1524—, 1526—, 1528—, 1530—, 1532—, 1534—, 1536—, 1538—, 1540—, 1542—, 1544—, 1546—, 1548—, 1550—, 1552—, 1554—, 1556—, 1558—, 1560—, 1562—, 1564—, 1566—, 1568—, 1570—, 1572—, 1574—, 1576—, 1578—, 1580—, 1582—, 1584—, 1586—, 1588—, 1590—, 1592—, 1594—, 1596—, 1598—, 1600—, 1602—, 1604—, 1606—, 1608—, 1610—, 1612—, 1614—, 1616—, 1618—, 1620—, 1622—, 1624—, 1626—, 1628—, 1630—, 1632—, 1634—, 1636—, 1638—, 1640—, 1642—, 1644—, 1646—, 1648—, 1650—, 1652—, 1654—, 1656—, 1658—, 1660—, 1662—, 1664—, 1666—, 1668—, 1670—, 1672—, 1674—, 1676—, 1678—, 1680—, 1682—, 1684—, 1686—, 1688—, 1690—, 1692—, 1694—, 1696—, 1698—, 1700—, 1702—, 1704—, 1706—, 1708—, 1710—, 1712—, 1714—, 1716—, 1718—, 1720—, 1722—, 1724—, 1726—, 1728—, 1730—, 1732—, 1734—, 1736—, 1738—, 1740—, 1742—, 1744—, 1746—, 1748—, 1750—, 1752—, 1754—, 1756—, 1758—, 1760—, 1762—, 1764—, 1766—, 1768—, 1770—, 1772—, 1774—, 1776—, 1778—, 1780—, 1782—, 1784—, 1786—, 1788—, 1790—, 1792—, 1794—, 1796—, 1798—, 1800—, 1802—, 1804—, 1806—, 1808—, 1810—, 1812—, 1814—, 1816—, 1818—, 1820—, 1822—, 1824—, 1826—, 1828—, 1830—, 1832—, 1834—, 1836—, 1838—, 1840—, 1842—, 1844—, 1846—, 1848—, 1850—, 1852—, 1854—, 1856—, 1858—, 1860—, 1862—, 1864—, 1866—, 1868—, 1870—, 1872—, 1874—, 1876—, 1878—, 1880—, 1882—, 1884—, 1886—, 1888—, 1890—, 1892—, 1894—, 1896—, 1898—, 1900—, 1902—, 1904—, 1906—, 1908—, 1910—, 1912—, 1914—, 1916—, 1918—, 1920—, 1922—, 1924—, 1926—, 1928—, 1930—, 1932—, 1934—, 1936—, 1938—, 1940—, 1942—, 1944—, 1946—, 1948—, 1950—, 1952—, 1954—, 1956—, 1958—, 1960—, 1962—, 1964—, 1966—, 1968—, 1970—, 1972—, 1974—, 1976—, 1978—, 1980—, 1982—, 1984—, 1986—, 1988—, 1990—, 1992—, 1994—, 1996—, 1998—, 2000—, 2002—, 2004—, 2006—, 2008—, 2010—, 2012—, 2014—, 2016—, 2018—, 2020—, 2022—, 2024—, 2026—, 2028—, 2030—, 2032—, 2034—, 2036—, 2038—, 2040—, 2042—, 2044—, 2046—, 2048—, 2050—, 2052—, 2054—, 2056—, 2058—, 2060—, 2062—, 2064—, 2066—, 2068—, 2070—, 2072—, 2074—, 2076—, 2078—, 2080—, 2082—, 2084—, 2086—, 2088—, 2090—, 2092—, 2094—, 2096—, 2098—, 2100—, 2102—, 2104—, 2106—, 2108—, 2110—, 2112—, 2114—, 2116—, 2118—, 2120—, 2122—, 2124—, 2126—, 2128—, 2130—, 2132—, 2134—, 2136—, 2138—, 2140—, 2142—, 2144—, 2146—, 2148—, 2150—, 2152—, 2154—, 2156—, 2158—, 2160—, 2162—, 2164—, 2166—, 2168—, 2170—, 2172—, 2174—, 2176—, 2178—, 2180—, 2182—, 2184—, 2186—, 2188—, 2190—, 2192—, 2194—, 2196—, 2198—, 2200—, 2202—, 2204—, 2206—, 2208—, 2210—, 2212—, 2214—, 2216—, 2218—, 2220—, 2222—, 2224—, 2226—, 2228—, 2230—, 2232—, 2234—, 2236—, 2238—, 2240—, 2242—, 2244—, 2246—, 2248—, 2250—, 2252—, 2254—, 2256—, 2258—, 2260—, 2262—, 2264—, 2266—, 2268—, 2270—, 2272—, 2274—, 2276—, 2278—, 2280—, 2282—, 2284—, 2286—, 2288—, 2290—, 2292—, 2294—, 2296—, 2298—, 2300—, 2302—, 2304—, 2306—, 2308—, 2310—, 2312—, 2314—, 2316—, 2318—, 2320—, 2322—, 2324—, 2326—, 2328—, 2330—, 2332—, 2334—, 2336—, 2338—, 2340—, 2342—, 2344—, 2346—, 2348—, 2350—, 2352—, 2354—, 2356—, 2358—, 2360—, 2362—, 2364—, 2366—, 2368—, 2370—, 2372—, 2374—, 2376—, 2378—, 2380—, 2382—, 2384—, 2386—, 2388—, 2390—, 2392—, 2394—, 2396—, 2398—, 2400—, 2402—, 2404—, 2406—, 2408—, 2410—, 2412—, 2414—, 2416—, 2418—, 2420—, 2422—, 2424—, 2426—, 2428—, 2430—, 2432—, 2434—, 2436—, 2438—, 2440—, 2442—, 2444—, 2446—, 2448—, 2450—, 2452—, 2454—, 2456—, 2458—, 2460—, 2462—, 2464—, 2466—, 2468—, 2470—, 2472—, 2474—, 2476—, 2478—, 2480—, 2482—, 2484—, 2486—, 2488—, 2490—, 2492—, 2494—, 2496—, 2498—, 2500—, 2502—, 2504—, 2506—, 2508—, 2510—, 2512—, 2514—, 2516—, 2518—, 2520—, 2522—, 2524—, 2526—, 2528—, 2530—, 2532—, 2534—, 2536—, 2538—, 2540—, 2542—, 2544—, 2546—, 2548—, 2550—, 2552—, 2554—, 2556—, 2558—, 2560—, 2562—, 2564—, 2566—, 2568—, 2570—, 2572—, 2574—, 2576—, 2578—, 2580—, 2582—, 2584—, 2586—, 2588—, 2590—, 2592—, 2594—, 2596—, 2598—, 2600—, 2602—, 2604—, 2606—, 2608—, 2610—, 2612—, 2614—, 2616—, 2618—, 2620—, 2622—, 2624—, 2626—, 2628—, 2630—, 2632—, 2634—, 2636—, 2638—, 2640—, 2642—, 2644—, 2646—, 2648—, 2650—, 2652—, 2654—, 2656—, 2658—, 2660—, 2662—, 2664—, 2666—, 2668—, 2670—, 2672—, 2674—, 2676—, 2678—, 2680—, 2682—, 2684—, 2686—, 2688—, 2690—, 2692—, 2694—, 2696—, 2698—, 2700—, 2702—, 2704—, 2706—, 2708—, 2710—, 2712—, 2714—, 2716—, 2718—, 2720—, 2722—, 2724—, 2726—, 2728—, 2730—, 2732—, 2734—, 2736—, 2738—, 2740—, 2742—, 2744—, 2746—, 2748—, 2750—, 2752—, 2754—, 2756—, 2758—, 2760—, 2762—, 2764—, 2766—, 2768—, 2770—, 2772—, 2774—, 2776—, 2778—, 2780—, 2782—, 2784—, 2786—, 2788—, 2790—, 2792—, 2794—, 2796—, 2798—, 2800—, 2802—, 2804—, 2806—, 2808—, 2810—, 2812—, 2814—, 2816—, 2818—, 2820—, 2822—, 2824—, 2826—, 2828—, 2830—, 2832—, 2834—, 2836—, 2838—, 2840—, 2842—, 2844—, 2846—, 2848—, 2850—, 2852—, 2854—, 2856—, 2858—, 2860—, 2862—, 2864—, 2866—, 2868—, 2870—, 2872—, 2874—, 2876—, 2878—, 2880—, 2882—, 2884—, 2886—, 2888—, 2890—, 2892—, 2894—, 2896—, 2898—, 2900—, 2902—, 2904—, 2906—, 2908—, 2910—, 2912—, 2914—, 2916—, 2918—, 2920—, 2922—, 2924—, 2926—, 2928—, 2930—, 2932—, 2934—, 2936—, 2938—, 2940—, 2942—, 2944—, 2946—, 2948—, 2950—, 2952—, 2954—, 2956—, 2958—, 2960—, 2962—, 2964—, 2966—, 2968—, 2970—, 2972—, 2974—, 2976—, 2978—, 2980—, 2982—, 2984—, 2986—, 2988—, 2990—, 2992—, 2994—, 2996—, 2998—, 300

Zmağa moderne tehnike!

Izvirni švedski motorji na surovo olje

Balder (stoječi), **Robur** (ležeči),

najpopolnejše in najboljše izvršitve novo patentovani na celem svetu! Edini dvotaktni motor na surovo olje, ki deluje brez dima in duha, celo pri najmanjšem obtežilu! Brez zavžiganja, brez ventila, nizko število obrata! Jednostaven v izvrševanju, streže lahko vsak delavec poleg drugega dela. — Glavna os teče v olju, zavoljo tega tudi nobene obrabe. — **Obratni stroški 1—2 vinarja na uro in konjsko silo.** Nobena nevarnost ognja, nobene finančne kontrole! Pripravi za poljedelce, mline, za nabavo električne luči kakor za vsakovrstni obrat do 500 HP. Zahtevajte popis in cenik št. 9 zastoj.

Obiski inženirjev in proračuni nabavnih stroškov kakor pojasnila (št. 18) zastoj brez obveznosti.

Samoprodaja od

2346

Szabo & Wittmann

špecialna trgovina za motorje na bencin in surovo olje
GRADEC, Annenstrasse 30.

Grand Prix svetovna razstava Paris 1900.

1303

Kwizdov restitucijski fluid

Voda za pranje konj.

Cena: 1 steklenica K 2-80.

Nad 50 let v rabi na dvornih konjušnicah in jahališčih za ojačenje in zopetno krepitev po velikem, trudopolnem delu pri otrpnosti kit itd., sposobi konja k izrednemu naporu pri vožnji.

Ilustrovani ceniki zastoj in franko od glavne zaloge

Franc Jan. Kwizda

e. in kr. avstr.-ogr., kralj. rum. in kralj. bulg. dvorni zal., okrož. lekarnar, **Korneuburg pri Dunaju.**

Krznarjev Tone, doma iz Lepevasi je bil najpremožnejši v celi vasi in obenem tudi najlepše postave izmed domačih fantov. Nameraval se je v kratkem poročiti z Urško, županovo hčerjo. Vse sta imela že pripravljeno za poroko, manjkalo jima je samo še **pohištvo**. A kje dobiti lepo, močno in pategga tudi ceno? Dolgo je premišljeval, kam naj bi se obrnil, a ko nečeno se domisli, da je čital letos v listu „SLOVENEČ“ priporočilo naših domačih trdk in med tistimi se je priporočalo tudi

trdko s pohištvom **Ivan Dogan** mizarški mojster v Ljubljani, Dunajska cesta 19 (Medjatova hiša)

in nikamor drugam ni šel kupiti pohištva, kakor edino k tej domači trdk, ker je bil tudi res dobro in solidno postrežen. — Zatorej vsi, ki si mislite nabaviti novo pohištvo, naravnost k Ivanu Doganu!

2315

Trgovina z železnino in cementom.

Fr. Zoré Ljubljana
Karlouška cesta št. 8

priporoča vedno svež portland- in roman-cement, bléje za stropé, strešno lepenko, pločevino za strehe, okove za okna in vrata, pumpe in cevi, štedilnike, lito-železne kotlje, parilnike in kotlje za žganje kuhati. — Veliko izber kuhinjske posode, kakor tudi bogato pozlačenih nagrobnih križev itd. — Zaloga karbolineja, prašnega in strojnega olja.

1908

Naročajte sobotnega „Slovenca“!

2575

popolne obleke

vsebujejo moji 40 metrov dolgi ostanki za 20 K in sicer: 1 moderna obleka iz lista, 1 praktična obleka za bišna opravila in 1 krasna poletna obleka. Ostali ostanki se lahko porabijo za predpasnike, bluze itd.

12

popolnih srajc

vsebujejo moji 40 metrov dolgi rumbarški ostanki tkanine lepo, dobro blago za 22 K. Ostali ostanki so pripravi za najboljše opreme.

Razpošilja se po povzetju.

Prvovrstna tovarniška razpošiljalnica
Josip Frankenstein, Jaromer 91, Češko.

Od ostankov se ne pošiljajo vzorci. Od vseh drugih predmetov vzorci na željo franko.

Vzorci se morajo vrniti.

Pri vsem perilnem blagu se dobi vsled zapoznele sezije 10% popusta.

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo na **Simona Šmetetka** v Ljubljani Kolodvorske ulice 28.
Kakovostna Pojasnila daje se brezplačno.

Kri! Najboljši zajutrek! 50% ohranijo in pridobe oni, ki

pijejo mesto kave, čaja, kakao, sladne kave, puro, samatoze, sanatozana, redilnih soli, mesnega izvlečka, juhinih dodatkov, otroške moke itd. —

dr. pl. Trnkoczy-a sladni čaj.

Moč! Dobi se povsod 1/4 kg zavoj 50 v. Tudi pri trgovcih. Po pošti najmanj

Zdravje! 5 zavojev v glavni zalogi lekarnarja pl. Trnkoczyja v Ljubljani.

17

Nakupujoči
oblačilno blago za ženske in moške obleke, blagovolite se ozirati na priporočljivo trgovino

Janko Češnik

Ljubljana, Stritarjeva - Lingarjeva ulica

Popolna oprema za neveste. — Velika zaloga vsakovrstnega belega perilnega blaga v bombažu in platnu v poljubni širokosti. — Različne preproge, lino-
leji, zastori, garniture i. t. d., i. t. d. — Cene nizke. Strogo solidna postrežba.

Daje po**4³/₄ %**

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom]

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje - **po 4³/₄ %** brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od vsakih vloženih 100 K čistih 4 K 75 v na leto. Rentni davek plačuje društvo samo. Daje tudi svojim članom predujme na osebni kredit, vračljive v 7 in pol letih (90 mesecih ali 390 tednih) v tedenskih, oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menjice.

2553

Dr. Fr. Dolšak l. r.,
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik,Prelat A. Kalan l. r.,
predsednik.Kanonik I. Sušnik l. r.,
podpredsednik.

Avstrijska družba z omej. jamstvom za Benz-motorje, Dunaj X., Mannhartgasse 4.

Luksusavtomobili

DINAMI

BENZ

- DIESEL -
- SESALNI PLINO -
- BENZOL -
- NASUROVO OLJE -
- BENZIN -
- ELEKTRO -

MOTORJIKompletne
Električne centrale

856

Glavno zastopstvo za Kranjsko: Zavod za tehnične in elektrotehnične naprave, Ljubljana, Dunajska cesta. Istotam so motorji na ogled.

Toornit in špedijski vozovi

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet do 31. decembra 1910
čez 87 milijonov kron.

Lastna glavnica K 608.996.84

Stanje vlog dne 31. decembra 1910
čez 21 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

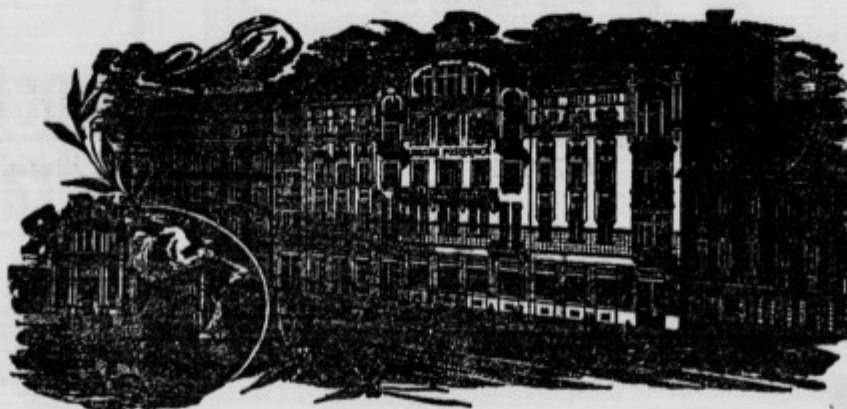
6

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 6, pritličje, v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkevijo

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih 4.50 kron na leto.

Za nalaganje po pošti so poštno - hran. položnice na razpolaganje. Sprejema tudi vloge od svojih zadružnikov na tekoči račun ter daje istim posojila proti vknjižbi z in brez amortizacije, na osebni kredit (proti poroštvu) in zastavi vredn. papirjev. Menjice se najkulant. eskomptirajo.

Dr. Ivan Šustersič, predsed. Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsed. Odborniki: Anton Belec, posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu n. L. Fran Povše, vodja, graščak, državni in deželni poslanec. Anton Kobl, deželni poslanec, posestnik in trgovec, Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposesnik v Ljubljani. Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, podpredsednik, trg. in obrt. zbornice in hišni posest v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posestnik in blagajnik „Ljudske posojilnice“. Ivan Pollak ml., tovarnar. Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani. Gregor Šilbar, župnik na Rudniku.